

Alles over voeren

Wat was het afgelopen voorjaar koud en wat konden de bijen weinig vliegreuen maken. Ook geven bloemen bij zulke lage temperaturen minder of helemaal geen nectar en de voedselvoorziening, vooral de honingvoorraad, kan dan te kort gaan schieten. Voeren vereist trouwens het hele jaar door aandacht van elke imker. Als imker hebben we de beschikking over verschillende producten om tekorten aan te vullen.

Tekst en foto's Leo van der Heijden

Wat voor voer kiezen we?

Kristalsuiker is voer dat we kunnen we oplossen in water. Afhankelijk van het doel worden oplossingen gemaakt in een verhouding van 1 op 1 (1 kilo suiker op 1 liter water), 3 op 2, tot 2 op 1 aan toe.

Ook hebben we kant-en-klare suikersiropen van invertsuiker, te koop in jerrycans onder diverse namen. Voorts is er suikerdeeg als Apifonda en Fondabee, een mengsel van suiker en water, te koop in plastic zakken van 2,5 kg. En we kunnen honingsuikerdeeg maken, van honing en poedersuiker (tenminste 30 gram honing op 100 gram poedersuiker). Tenslotte kunnen we ook voeren met honing. Dit is duur en wordt sterk afgeraden bij honing van buitenlandse herkomst vanwege mogelijke besmetting met de bacterie die Amerikaans vuilbroed (AVB) veroorzaakt. Het doel en het moment waarop we het volk willen bijvoeren bepalen welk product we gaan gebruiken.

Voer in bakjes naast opschuivend voerraam

Wanneer welk bijvoer

Vroeg in het voorjaar, als de bijen net uit de winterrust komen en de wintervoorraad op dreigt te raken, kunnen we bijvoeren met suikerdeeg. Suikerwater is dan niet geschikt. De voerbak boven op de kast is door de kou nog niet bereikbaar voor de bijen. Het suikerdeeg kunnen we direct op de toplatten boven op het volk leggen. Wat verder in het voorjaar, bij de koninginnenteelt, wordt gevoerd om het teelt-, pleeg- en darrenvolk te stimuleren. Men geeft dan regelmatig kleine hoeveelheden van een suikeroplossing van 1 op 1. Dit stimuleren moet gepaard gaan met een stuifmeeldracht. Een constante en een niet al te veel boven de dagelijkse behoefte uitgaande aanvoer van suiker/nectar stimuleert het uitbreiden van het broednest. Een grote voorraad verzegeld wintervoer heeft dat effect veel minder. Verzegeld voer is voorraad voor slechte tijden en wordt door het volk gebruikt om te overleven.

Tijdens het voeren moet de stuifmeelvoorraad wel in orde zijn. Alleen maar suiker voeren zonder dat er voldoende stuifmeel aanwezig is of binnen komt geeft zwakke bijen die gevoelig zijn voor ziekten. Suiker (koolhydraten) en stuifmeel (eiwitten) zijn voor bijen even belangrijk. Het een kan niet zonder het ander. Ik heb de indruk dat door het voeren met suiker er meer haalbijen aangezet worden om stuifmeel te verzamelen. Tegenwoordig zijn er ook producten te koop, zoals Nektapol en Feedbee, die een aanvulling kunnen geven op de eiwitvoorraad in het volk.

Voor de zekerheid

Bijenvolken die naar een drachtgebied zijn gebracht of voor de bestuiving worden ingezet, staan vaak wat verder van huis. Regelmatig de voedselvoorraad controleren gaat dan wat moeilijker. Het mooiste is natuurlijk als deze volken een flinke voorraad verzegeld voer hebben, maar anders kunnen we ze een pak suikerdeeg meegeven. De plastic zak wordt dan op de dekplank gelegd boven het voergat. Door het suikerdeeg in de zak te laten droogt deze minder snel uit. Ter hoogte van het voergat maken we de plastic zak open door daar een kruis in te snijden. Als de dracht dan tegen valt nemen de bijen het suikerdeeg op. Mocht de dracht op gang komen dan hebben de bijen een voorkeur voor de nectar. Nog niet zo lang geleden werd voor dit zelfde doel door sommige imkers een voerraam gebruikt dat gevuld werd met kristalsuiker. De bijen moesten dan wel over voldoende water beschikken om die suiker te kunnen opnemen.

Zwermen voeren of niet?

Bij het opkweken van (kunst)zwermen

Links: Voerbak buiten op het volk
 Hiernaast: Ook voeren moet je leren

kunnen we de uitbouw van kunstraat bespoedigen door suikerwater te geven in een verhouding van 1 op 1. Zowel kunst- als natuurzwermen worden de eerste drie dagen niet gevoerd. De kunstzwerm niet om roverij te voorkomen. Die kan ontstaan als terugvliegende bijen in het hoofdvolk informatie doorgeven dat in de kast van de kunstzwerm voedsel te halen is. De natuurzwerm voeren we niet meteen, omdat deze een honingvoorraad voor minstens drie dagen bij zich heeft. Gelijk voeren van de natuurzwerm zou een stimulans kunnen zijn om weer met volle maag te vertrekken. Bij het voeren van zwermen geven we, afhankelijk van de volksgrootte, het beste in een paar keer een flinke voorraad. Het volk moet eerst raten bouwen voordat ze een voorraad kunnen opslaan. Heeft het volk eenmaal een voerkrans boven het broednest, dan kan het z'n aandacht besteden aan de broedverzorging en het halen van stuifmeel. Hoeveel en hoelang er gevoerd moet worden, hangt af van de dracht van dat moment.

Koninginnenteelt

Bij de koninginnenteelt wordt (naast een suikeroplossing) ook wel gebruik gemaakt van honingsuikerdeeg, voor het voeren van de jonge koninginnen in de kluisjes als deze in de broedstoof of pleegvolk uitlopen. Honingsuikerdeeg is beter dan gewoon suikerdeeg omdat het minder snel uitdroogt dan gewoon suikerdeeg. Honing is namelijk hygroscopisch; het trekt water aan. In de bevruchtungskastjes wordt suiker- of

honingsuikerdeeg gevoerd. Suikerdeeg kan uitdrogen als er weinig water in de buurt is. Honingsuikerdeeg kan onder ongunstige omstandigheden te nat worden waardoor de bijen er in verklevan. Wat op maat geknipt gras houtsnippers of een stukje krant op het suikerdeeg helpt de bijen om het natte voer op te nemen zonder erin te verklevan. In de koninginnenkooitjes voor de broedstoof en ook in de kooitjes waarmee een jonge koningin in een volk wordt ingevoerd gaat bij voorkeur honingsuikerdeeg.

Drachtarme periode

Na het oogsten van de honing, in een drachtarme periode - bijvoorbeeld na de voorjaarsdracht en voor de bloei van de linde of na de linde als er verder geen dracht meer te verwachten is kunnen bijenvolken een gebrek aan voedsel krijgen. In een volk op één broedbak moet eigenlijk altijd een voorraad van 2,5 kilo aanwezig zijn; 5 kilo voor een volk op twee broedbakken. Het mooiste is als dit rond het broednest is opgeslagen. Een volk dat door zijn voorraad heen is, kunnen we direct voorzien van voedsel door een raam verzegeld voer in te hangen of door het volk direct 2,5 - 5 liter suikerwater te geven. Dit kan in een verhouding van 1 op 1 of 3 op 2. In de zomer en vroege herfst zullen beide oplossingen snel worden opgenomen. Een oplossing van 1 op 1 kan op warme dagen tevens een goede bron zijn van vocht om de temperatuur in de kast te regelen.

Inwinteren

Volken worden gewoonlijk ingewinterd vanaf half augustus; na de heide of balsemien gebeurt dit vanaf half september. Elk volk moet voor de winter een voedselvoorraad hebben van 12 tot 18 kilo bruto, 80% daarvan is suiker, afhankelijk van de bijensoort. Bijen die ondanks slecht weer toch doorbroeden hebben meer suiker nodig dan bijen die dat niet doen. Na een inventarisatie van de nog aanwezige voorraad honing wordt de ontbrekende hoeveelheid voer in enkele keren gegeven. Hiervoor gebruiken we een suikeroplossing van 3 op 2, (2 op 1 is lastiger volledig op te lossen en kristalliseert soms alweer in de voerbak) of een kant-en-klare invertsuikersiroop. Geven we over een langere tijd kleine hoeveelheden dan zijn we de moeder aan het stimuleren om te leggen. Het broednest, dat normaal gesproken afneemt in deze tijd van het jaar, blijft door de stimulatie groot en zal meer voedsel opnemen. Dat gaat ten koste van de wintervoorraad. Bovendien beïnvloedt het de aanmaak van winterbijen nadelig. Het kleiner worden van het broednest is namelijk een factor die mede de aanmaak van winterbijen bepaalt.

Alleen bijsturen

De voedselopname uit de natuur bepaalt hoe het volk zich ontwikkelt. Af en toe als imker een beetje bijsturen is niet nadelig. Het kan helpen een fout(je) van de imker te corrigeren. Het wordt nadelig als we de bijen onterecht het idee geven dat de natuur voedsel genoeg oplevert om een groot broednest op te zetten terwijl dat niet past in de tijd van het jaar. Hoewel we bijen kunnen voeren met suiker en stuifmeelvervangers moeten we er naar blijven streven dat onze bijen hun voedsel in de natuur kunnen verzamelen [daarbij blijft drachtverbetering een optie – red.]. Als dit buiten halen niet meer lukt, gaat het houden van bijen wel heel erg lijken op zeg het houden van kleurkanaries.